УДК 373.2:37.013(430)

Л. В. Литвин
ORCID iD 0000-0003-3537-3643

НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ФЕДЕРАЛЬНИХ ЗЕМЕЛЬ НІМЕЧЧИНИ З ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ДЛЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Автором виокремлено спільні та відмінні риси у навчальних програмах федеральних земель. Розглянуто основні відмінності безпосередньо у структурі навчальних програм та навчальних модулів у землях Федеративної Республіки Німеччини. Досліджено термінологічні особливості характерні для навчальних програм різних федеральних земель. Проаналізовано модульну навчальну програму підготовки педагогів.

Ключові слова: *модульна навчальна програма підготовки педагогів; навчальні модулі; навчальні програми; рамкові програмні навчальні модулі.*

Вступ. У середині 90-х років Міністерство освіти та культури федеральних земель особливого значення надавало вирішенню проблеми кодифікації загальноприйнятої концепції активного навчання у професійній підготовці. Постала необхідність у зміні структури навчальної програми, яка б містила чітко визначену змістову вибірку навчальних програм з огляду на їх зв'язок з активною професійною діяльністю, а не лише на суто галузеві аспекти. Райнгард Бадер зазначає, що це можна реалізувати в рамках концепції навчального модулю. Крім того, дана концепція є гнучкою та відкритою до динамічних змін (Bader R., 1998, s. 211). Так, із 1996 р. навчальні програми для дуальних професій структуровані згідно з концепцією навчального модулю.

Професійна орієнтація в навчальних модулях стала провідним критерієм навчальної програми. Відповідно до дидактичних засад має відбуватися навчання конкретних, професійних дій, різноманітних розумових операцій, наприклад, розумової імплементації дій інших. Зокрема, в рекомендаціях із розробки схематичних планів це означає, що навчання насамперед пов'язане із рефлексією виконання дій (планом дій, процесом виконання дій, результатами). З огляду на цю розумову інтеграцію професійної роботи, формуються вимоги до навчального й робочого процесів. Стосовно рамкового навчального плану це означає, що мета та вибір контенту відбувається з урахуванням аспекту професійної активності (Janssen R., 2008).

Мета статті – виокремити спільні та відмінні риси у навчальних програмах федеральних земель Німеччини.

Навчальні програми федеральних земель: спільні та відмінні риси. Варто зазначити, що для навчальних програм федеральних земель характерна неузгодженість термінології. Так, навчальні програми можуть називатися, як: «плани занять», «рамкові плани», «навчальні програми», «рамкові директиви», «інструкції». Програмні навчальні дисципліни, у свою чергу, можуть позначатися як: «сфери діяльності», «навчальні модулі», «сфери діяльності та навчальні модулі», «галузі навчання» і «обов'язкові дисципліни» (Lehner F., Widmaier U., 1992, s. 14).

У навчальних планах розрізняють сфери діяльності, що належать до певних навальних предметів, а також навчальні модулі, що доповнюють їх за допомогою навчальної програми. В інших навчальних програмах назву «сфера діяльності» може бути згадано хіба що в передмові, де роз'яснюється походження програм.

У Берліні говорять про проблемні тематичні сфери; водночас це те саме, що інші називають навчальними програмами. У Гессені для навчальних програм використовують термін «сфера завдань». Крім цього, також мають бути розроблені навчальні програми. У Мекленбурзі-Передній Померанії послуговуються поняттям модулю. В інших федеральних землях його могли б називати «галуззю навчання» або «областю навчання». Те, що в інших землях називають «навчальною програмою», тут відомо під назвою «ключова тема». У Нижній Саксонії як активне професійне заняття в класичному сенсі визнають лише один предмет в якості оцінного. Він називається «професійно-орієнтоване заняття». У Північному Рейні-Вестфалії в усіх середніх спеціальних навчальних закладах як навчальний предмет запроваджено «проектну роботу». В інших землях він відомий виключно під назвою «метод роботи». У Рейнланді-Пфальці вживають термін «навчальний модуль». Він, зокрема, може включати і контент у вигляді програмних планів, які можна трансформувати на модулі. У Баварії швидше схиляються до надання навчальним модулям назв «галузі навчання» або «сфери навчання»: «навчання та навчальні процеси». У Саксонії запроваджується навчальний модуль «кваліфікована робота», і таким чином актуалізується кваліфікована праця, що має бути закріплена учнями на цьому етапі виробничої підготовки (Janssen R., 2008).

Пропозиція Міністерства освіти та культури щодо ідентифікації навчального модуля

© Литвин Л. В., 2015

передбачає його визначення як дієвих завдань, наприклад: «організація виховної роботи та догляду», адже навчальні модулі, з огляду на дефініцію, є обраними дидактичним способом центральними професійними дієвими завданнями. Зауважимо, що майже всі землі прийняли дану пропозицію.

Основні відмінності у структурі навчальних програм у землях Федеративної Республіки Німеччина представлено у Таблиці 1.

Таблиця 1

Відмінності у структурі навчальних програм у землях Федеративної Республіки Німеччина

Структура навчальних програм	Федеральна земля, для якої характерна дана структура
Програми навчання реалізуються за спеціальностями і, відповідно, навчальними галузями. Навчальні модулі відсутні	Шлезвіґ-Гольштайн
Програми навчання розробляються виключно у середніх спеціальних навчальних закладах	Гессен
Програми навчання реалізуються за спеціальностями і, відповідно, навчальними галузями. Кожна спеціальність отримує навчальні модулі, які потрібно відредагувати	Берлін, Гамбург
Програми навчання реалізуються у рамках навчальних модулів. Спеціальності та навчальні галузі доповнюють зміст навчальних модулів: – їх змістові доповнення є письмово закріпленими – їх змістові доповнення мають бути відхилені	 Баварія, Північний Рейн-Вестфалія, Саксонія-Ангальт, Тюрінґія, Мекленбург-Передня Померанія Бремен, Саарланд
Програми навчання здійснюються за допомогою навчальних модулів. Відповідно, спеціальності, галузі навчання скасовані – їх замінено на навчальні модулі	Баден-Вюртемберг, Бранденбург, Нижня Саксонія, Саксонія
Програми навчання реалізуються у рамках навчальних модулів. Навчальні програми розробляються в спеціальних середніх навчальних закладах	Баден-Вюртемберг, Бранденбург, Берлін, Бремен, Гамбург, Нижня Саксонія, Північний Рейн-Вестфалія, Саарланд, Саксонія, Саксонія-Ангальт, Тюрінґія
Програми навчання реалізуються за допомогою навчальних модулів. Навчальні модулі додаються	Баварія, Рейнланд-Пфальц
Відкрита навчальна програма	Бранденбург, Шлезвіґ-Гольштайн, Бремен, Гамбург, Гессен, Мекленбург-Передня Померанія, Нижня Саксонія, Північний Рейн-Вестфалія, Саксонія-Анхальт, Тюрінґія
Закрита навчальна програма	Баден-Вюртемберг, Баварія, Берлін, Рейнланд-Пфальц

Джерело: (Janssen R., 2008).

Для організації навчання має значення, яким чином проводиться робота в межах навчальних модулів. Проста організаційна модель навчання прив'язує навчальний модуль до певної спеціальності. При цьому викладачі зі спеціальності отримують чіткі приписи для відповідного предмету, інші викладачі, у свою чергу, не мають до цього стосунку. Співпраця викладацького складу в навчанні стає необов'язковою. За цим зразком працюють у Берліні та Гессені (Kern H., Schumann M., 1984).

Важким з організаційного погляду є варіант, коли існує дві спеціальності та є різні викладачі предметів, але вони мають співпрацювати за міждисциплінарним профілем. У більшості випадків навчальний план зумовлює вимоги щодо тем та змісту відповідного предмету навчального модуля. Проте планувати заняття має викладацький склад спільно, аби вирішити, як і яким чином слід діяти у відповідних навчальних ситуаціях. Який контент повинен бути предметно та систематич-

но створений за певних обставин? У чому полягає участь кожного окремо? Який вигляд повинна мати тимчасова структура? Навчальні програми цього типу реалізують сім федеральних земель (Zimmer G., 2009).

Ще більш трудомісткою є концепція навчання, відповідно до якої немає предметів традиційного типу. У цьому разі навчальні модулі посіли місце предметів, передбачених програмою. У зв'язку із цим рішенням викладацький склад, який до цього моменту викладав «свої предмети», в певному сенсі залишився без роботи. Скасовано релятивну гарантію фіксованої наявності в розкладі занять предмету, що викладається. Заняття, так само як їх заміна, мають бути організовані шляхом дискусії. Викладачі спільно планують навчання і мають поєднувати таке планування з іншими обов'язками в навчальному закладі. Створене спільними зусиллями, відповідальне навчання, зокрема, й за участі учнів, формує нову роль учителя. Цей спосіб запроваджено в чотирьох федеральних землях.

Більшою інновацією є перехід до модульного навчання. Задля врахування досягнень у навчанні, аби їх було визнано в процесі подальшого здобуття знань, у Баварії в 2007 році було представлено навчання педагогів у формі модулів. Цей спосіб викладання сприяв встановленню зв'язку між спеціальним навчанням та вищими навчальними закладами країни. Відповідно, було враховано 29 навчальних модулів з робочим навантаженням. Спеціальні академії країни, за запитом своїх учнів, можуть надавати та підтверджувати зміст навчальних модулів (Janssen R., 2008). З огляду на це, дивним видається те, що заняття в Баварії жодним чином не проводяться у формі навчальних модулів, зорієнтованих на навчальну програму країни зразка 2003 року.

Рейнланд-Пфальц навпаки фактично перевів навчання на модульну основу. Навчальні модулі мають викладатися з орієнтацією на опрацювання проектів та пропонуватися у вигляді обмежених часом блоків занять упродовж навчального року або півріччя. До кожного навчального модуля дібрано окремий персонал. Ця реорганізація навчання не знаходить свого відображення у взаємному визнанні відповідної спеціальності. Для навчальних модулів обсяг навантаження не встановлюється.

У Мекленбурзі-Передній Померанії навчання також здійснюється у формі модулів, водночас у цей термін вкладено кардинально інший сенс. Тут у великих навчальних галузях впроваджено роботу з ключовими темами. Загалом навчання складається з п'яти модулів (Bader R., 1998).

Порівняння навчальних програм федеральних земель свідчить про те, що навчальні модулі можуть:

- по-перше, містити незначну кількість великих і пов'язаних між собою комплексів фахових завдань;
- по-друге, вони можуть включати велику кількість розрізнених спеціальних завдань.

Відповідно, навчання складається з невеликої або ж значної кількості навчальних модулів. Основні відмінності у структурі навчальних модулів у землях Федеративної Республіки Німеччина представлено у Таблиці 2.

Таблиця 2

Відмінності в структурі навчальних модулів у землях Федеративної Республіки Німеччина

Структура навчального модуля (питання диференціації)	Федеральна земля, для якої характерна дана структура
до 5 навчальних модулів	Мекленбург-Передня Померанія, Північний Рейн-Вестфалія, Саарланд
не визначена	Гессен
до 10 навчальних модулів	Баварія, Бранденбург, Бремен, Нижня Саксонія, Саксонія, Саксонія-Ангальт, Тюрінгія
до 20 навчальних модулів	Берлін, Гамбург, Рейнланд-Пфальц
більше 20 навчальних модулів	Баден-Вюртемберг

Джерело: (Janssen R., 2008).

У Північному Рейні-Вестфаліїі Саарланді обмежилися чотирма навчальними модулями. Найбільшу кількість навчальних модулів запроваджено в Рейнланді-Пфальці – 13, Берліні – 16, Гамбурзі – 17 та Бадені-Вюртемберзі – 32.

Якщо модуль має бути оцінено за критерієм відкритості організації навчання на місцях чи за відкритістю для нових досягнень у професії, то невелика кількість навчальних модулів свідчить про відносну закритість програми навчання. Баден-Вюртемберґ є прикладом директивної програми навчання, яка передбачає велику кількість освітнього контенту для виконувачів на місцях.

У Баварії консолідовано сім згадуваних модулів в одну програму навчання модульного зразку, що складається з 29 навчальних модулів і водночас забезпечено робочим навантаженням, а також рішуче укріплюються її позиції в програмах навчання вищих навчальних закладів. Натомість у Рейнланді-Пфальці навчання відносно вільно регульоване

лише в 13 навчальних модулях, але це пов'язано з новим навчальним регламентом, який висуває дуже суворі вимоги до організації навчання.

На базі рекомендацій Міністерства освіти та культури щодо розробки навчальних модулів для активних занять у професійній школі та після їх узгодження із федеральними регламентами освіти для загальновизнаних спеціальностей, у 1997 році набули чинності рамкові програмні навчальні модулі для широкого кола спеціальностей, що вимагають спеціальної підготовки. Ця розробка дала відчутний імпульс розвиткові курсів професійної підготовки в професійній та середній спеціальній професійній школах, проте це відбулося доволі пізно для професійних шкіл у галузі соціального забезпечення.

У Північному Рейні-Вестфалії в середині 1990-х років на ґрунті трансформації професій, пов'язаних з металами та електрикою, а також на основі дискусій конференції «Від галузі навчання до навчального модуля», з'явилися нариси виникнення індивідуальних, професійних напрямів професійної технічної школи. У подальшому концепція навчальної програми стала основою для навчальних планів 26 професійних напрямів професійної технічної школи, які почали розвиватися в 1996/97 роках (Gruschka A., 1985).

Професійні школи в галузі соціального забезпечення не передбачають дуальної професійної підготовки. У середині 1990-х років у Північний Рейн-Вестфалія неодноразово з'являлися навчальні плани, зорієнтовані на концепцію розвивальних завдань за Андреасом Ґрушкою (1985); було вирішено обрати концепцію формування повноважень.

У навчальних планах земель у частині спеціальних навчальних закладів у галузі соціальної педагогіки концепцію навчальних модулів було запроваджено лише в 2002 році, проте з аргументами, що спираються на нове трактування професії дуальної системи підготовки. Наприклад, у Баварії в 2003 році зміни в навчальних модулях в межах нового навчального плану було пояснено таким чином: суспільство, зокрема представники й керівництво соціально-педагогічних закладів, дедалі частіше вимагають, щоб школа краще готувала учнів до виконання комплексних завдань та розв'язання нових проблем. Ці вимоги виправдані та враховані зазначеним навчальним планом, зокрема з метою підготовки атестованих вихователів. Варто зазначити, що обрані навчальні модулі більшою мірою узагальнюють істотні проблеми виховної роботи (Lehrplan Fachakademie Sozialpadagogik 1. und 2. Studienjahr, 2003, s. 6).

Водночас модульні навчальні плани є обов'язковими в спеціальних навчальних закладах та вищих спеціальних соціально-педагогічних академіях. 14 із 16 федеральних земель мають у своєму розпорядженні модульні навчальні плани, зокрема й у випадках, коли навчальні модулі називаються «тематичні сфери» чи мають іншу назву.

Виняток становить навчальна програма Гессену. Це модульний навчальний план, який передає спеціальним навчальним закладам повноваження щодо самостійного складання навчальних модулів. Також мають бути визначені навчальні програми для навчальних груп у спеціальних навчальних закладах.

Другий виняток – це Шлезвіг-Гольштайн. Тут саме навчальні галузі / предмети, а не навчальні програми, стали основою навчального плану. Проте цей навчальний план дуже чітко орієнтований на здобуття професійної діяльнісної компетенції.

Більшість навчальних програм було складено нещодавно. Модульні навчальні програми Нижньої Саксонії беруть свій початок від 2002 року; вісім навчальних програм було складено не більше трьох років тому.

Здобуття професійної діяльнісної компетенції та орієнтація навчальної підготовки на принцип виконання активних професійних завдань становлять консенсус навчання у 16 федеральних землях. Проте навчальні програми різних земель дуже суттєво відрізняються.

Модульна навчальна програма підготовки педагогів. Модульна навчальна програма підготовки педагогів від 18.06.2004 р. землі Рейнланд-Пфальц передбачає три навчальні модулі, що стосуються роботи в певних робочих галузях і для яких визначено нормативи часу:

- робота в дитячих яслах (240 годин);
- робота з дітьми та молоддю, а також допомога вихованню (240 годин);
- робота з потерпілими дітьми, молоддю та дорослими (160 годин).

При цьому навчальна програма дотримується вимог щодо прозорості навчальної роботи в робочих галузях. Оскільки ці робочі галузі відповідно до навчальної програми згодом стануть професійними у діяльності майбутніх педагогів, контент інших навчальних модулів також має бути впроваджено з урахуванням робочої галузі (Lehrplan fur die Fachschule Sozialwesen Fachrichtung Sozialpadagogik vom 18.06.2004.).

У Мекленбурзі-Передній Померанії в одному «Модулі-навчальній програмі» 2008 року три навчальні роки інтегрованої підготовки поділено на п'ять зорієнтованих на робочу галузь, тривалих за часом модулів:

Модуль 1: Виховання – моя професія (10 тижнів).

Модуль 2: Виховання в молодшому дитячому та дошкільному віці (30 тижнів).

Модуль 3: Виховання в молодшому та середньому шкільному віці (20 тижнів).

Модуль 4: Виховання в підлітковому віці (30 тижнів).

Модуль 5: Спеціалізація «Денний догляд за дитиною» чи «Робота з молоддю» (30 тижнів).

Водночас існують чітко визначені рамки, що стосуються розробки головних професійних практичних завдань у робочій сфері (Kuls H., 2008, s. 84).

Висновки. Здійснений аналіз навчальних програм федеральних земель дозволяє виокремити наступні спільні для них риси: навчальні плани підготовки педагогів у всіх землях залишаються, попри різні організаційні форми, модульними навчальними планами; навчання в усіх землях зорієнтоване на практичну діяльність. Метою навчання є професійна діяльність та компетенція; порівнюючи навчальні програми, можна ідентифікувати сім кваліфікаційних галузей, що викладаються в усіх землях. Однак впорядкування робочих областей проводиться здебільшого не за допомогою навчальної програми, і тому не має єдиної структури оформлення; особливе завдання – формування особистості, та значення персональних повноважень у роботі за спеціальністю підкреслено в усіх навчальних програмах; забезпечувати компетенцію, організовувати професійну діяльність, осмислювати її з огляду на спеціальну науку – важлива мета навчання всіх навчальних програм.

Серед основних відмінностей варто виокремити такі: навчальні плани відрізняються між собою різноманіттям вживання термінології, з огляду на що, завжди має бути наново розтлумачено, що саме мається на увазі; існують істотні відмінності у тому, наскільки вагомими та впливовими складовими частинами навчання є певні кваліфікаційні галузі. Це лише частково зрозуміло завдяки тимчасовим роз'ясненням навчальних модулів і тематичних сфер. Оскільки, як правило, до кваліфікаційних областей навчання діти та молодь залучаються як цільова робоча група та ставляться професійні робочі завдання, що мають бути опрацьовані, не сформульовані з огляду на специфіку робочої галузі; залишається відкритим питання, які терміни навчання мають бути застосовані до відповідних робочих галузей; модульні навчальні програми включають в себе різні концепції навчання: навчання як професійне або міждисциплінарне завдання; підкреслення принципу викладачів предметів чи виокремлення співробітництва викладацького складу; стислі приписи чи більша свобода в організації; навчання в міждисциплінарних навчальних модулях або практичні завдання для підготовки в конкретних робочих галузях.

Отже, 16 навчальних програм у цілому є прикладом дії федералізму в навчальній галузі згідно із законодавством земель. Кожна земля має свій власний погляд на підготовку педагогів.

Загальні директиви Міністерства освіти й культури не були прийняті централізовано. Таким чином, вони дають федеральним землям значні можливості. У навчанні педагогів процеси розвитку протікають паралельно, оскільки навчання у землях не має спільної організації. Підкреслюються особливості, зокрема термінологічні, а спільності мають швидше незапланований характер.

Література

1. ***Сисоєва С. О., Соколова І. В.*** Проблеми неперервної професійної освіти: тезаурус наукового дослідження: наук. видання / С. О. Сисоєва, І. В. Соколова / НАПН України. Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих, МОН Маріупольський гуманітарний ун-т – Київ: Видавничий Дім «ЕКМО», 2010. – 362 с.
2. ***Bader, Reinhard*** (1998): Das Lernfeld-Konzept in den Rahmenplanen. In: Die berufsbildende Schule 50 (1998), S. 211.
3. ***De Haan, G.*** (2006). The BLK «21» programme in Germany: A «Ges-taltungskompetenz» – based model for education for sustainable development. Environmental Education Resources, 1, 19-32. DOI: 10.1080/13504620500526362
4. ***Gruschka, Andreas*** (1985): Wie Schuler Erzieher werden. Studie zur Kompetenzentwicklung und fachlichen Identitatsbildung in einem doppeltqualifizierenden Bildungsgang des Kollegschulversuch NW, Wetzlar.
5. ***Janssen, Rolf*** (2008): Die Ausbildung Fruhpadagogischer Fachkrafte an Berufsfachschulen und Fachsculen. Eine Analyse im Landervergleich. Weitrrbildungsinitiative Fruhpadagogische Fachkrafte (WIFF). Munchen, 244 s.
6. ***Kern, Horst / Schumann, Michael*** (1984): Das Ende der Arbeitsteilung? Rationalisierung in der industriellen Produktion, Munchen.
7. ***Kuls, Holger*** (2008): Lehrplane der Ausbildung von Erzieherinnen und Erziehern. Curriculare Vielfalt oder curriculare Divergenz? In: Die berufsbildende Schule, 60 (2008) 3, S. 84.
8. ***Lehner, Franz / Widmaier, Ulrich*** (1992): Eine Schule fur eine moderne Industriegesellschaft. Strukturwandel und Entwicklung der Schullandschaft in Nordrhein-Westfalen. Studie im Auftrag der Gewerkschaft Erziehung und Wissenschaft. Essen, S. 14.
9. ***Lehrplan fur die Fachschule*** Sozialwesen Fachrichtung Sozialpadagogik vom 18.06.2004.
10. ***Sekretariat der Kultusministerkonferenz*** Referat Berufliche Bildung und Weiterbildung: Handreichung fur die Erarbeitung von Rahmenlehrplanen der Kultusministerkonferenz fur den berufsbezogenen Unterricht in der Berufsschule und ihre Abstimmung mit Ausbildungsordnungen des Bundes fur anerkannte Ausbildungsberufe Bonn, 09.05.1996 in der Fassung vom 12.06.1997, S. 20.
11. ***Staatsinstitut fur Schulpadagogik*** und Bildungsforschung: Lehrplan Fachakademie Sozialpadagogik 1. und 2. Studienjahr, 2003, S. 6.
12. ***Zimmer, Gerhard*** (2009): Notwendigkeiten und Leitlinien der Entwicklung des Systems der Berufsausbildung. In: Zimmer, Gerhard / Dehnbostel, Peter (Hrsg.): Berufsausbildung in der Entwicklung– Positionen und Leitlinien. Bielefeld, S. 31.

Литвин Л. В. УЧЕБНЫЕ ПРОГРАММЫ ФЕДЕРАЛЬНЫХ ЗЕМЕЛЬ ГЕРМАНИИ ПО ПОДГОТОВКЕ ПЕДАГОГОВ ДЛЯ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Выделены общие и отличительные черты в учебных программах федеральных земель. Рассмотрены основные различия непосредственно в структуре учебных программ и учебных модулей в землях Федеративной Республики Германии. Исследованы терминологические особенности, которые характерны для учебных программ различных федеральных земель. Проанализировано модульную учебную программу подготовки педагогов.

Ключевые слова: *модульная учебная программа подготовки педагогов; учебные модули; учебные программы; рамочные программные учебные модули.*

Litvin L. CURRICULA FOR TEACHERS` TRAINING IN PRESCHOOL EDUCATION IN GERMANY

It is defined common and distinctive features in curricula of federal lands. It is distinguished main differences in the structure of curricula and modules in the Federal Republic of Germany. It is studied the terminological peculiarities that characterize curricula of different federal lands. It is analyzed the module-based curricula for teachers` training.

The analyze of the curricula of the federal lands allows to distinguish such common features: curricula for teachers` training in all lands are module-based; education in all lands is oriented on the practical activities; the aim of the education is professional activities and competences.

It is defined the mail differences, such as: curricula differ from each other by their terminology, approaches to the interpretation; there are significant differences in the priority selection of the qualifying fields.

16 analyzed programs are evidence of the federal approach in educational field due to the legislation of the lands. Each land has its own point of view on the teachers` training. General instructions of Ministry of Education and Culture don't be accepted centrally. That's why the federal lands have significant opportunities.

Key words: *module-based curricula of teachers` training; educational modules; curricula; framework program educational module.*

Рецензенти
Сисоєва С. О. – д. пед. н., проф., чл.-кореспонд. НАПН України,
Чернуха Н. М. – д. пед. н., проф.

Стаття надійшла до редакції 01.10.2015
Прийнято до друку 22.10.2015

УДК 37.018.556:371(4)

Н. Г. Пономаренко
ORCID iD 0000-0001-7855-1986

ЕКСПЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ГАЛУЗІ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ ТА АВСТРІЇ

Автором розглядається проблема експертизи шкільної освіти Німеччини та Австрії. Не дивлячись на відмінності шкільних систем цих країн, при визначенні основних напрямів експертної діяльності були виявлені спільні риси. Встановлено, що основними напрямами експертизи шкільних систем Німеччини та Австрії є міжнародні порівняльні дослідження успішності учнів; перевірка освітніх стандартів, експертиза випускних іспитів, самоекспертиза школи, інспектування з функціями зовнішньої експертизи та національний звіт про стан в галузі освіти країни.

Ключові слова: *експертиза шкільної освіти; зовнішня експертиза; міжнародні порівняльні дослідження учнів; освітні стандарти; самоекспертиза; системна експертиза.*

Вступ. Освіта – це стратегічний ресурс соціально-економічного, культурного і духовного розвитку суспільства, поліпшення добробуту людей. Крім того, освіта сьогодні є визначальними чинником та потужним рушієм розвитку суспільства. Освіта постає складною соціальною системою і в результаті – складним об'єктом для дослідження, завдячуючи своєму системному характеру, що пов'язує освіту з іншими соціальними підсистемами – економічною, політичною, культурною тощо. Освіта як соціальне й культурне явище є невід'ємним супутником еволюційного розвитку людства (Огнев'юк В., Сисоєва С., 2012).

Проблема якості освіти є однією з ключових для системи освіти будь-якої країни. Німеччина та Австрія не є в цьому сенсі виключенням. Важливим

© Пономаренко Н. Г., 2015